

แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวม

2
5
6
9

สำหรับ สถานศึกษา

จัดทำโดย

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

อ้างอิงเอกสาร

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษและเรียนรวม
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

จัดทำโดย

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
เลขที่ 889 หมู่ 6 ถนน พิษณุโลก – อุตรดิตถ์ ตำบลวัดโบสถ์
อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก 65160
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับสถานศึกษาฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง เกิดความเข้มแข็งก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาเรียนรวมในสถานศึกษา และเพื่อให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการจัดการศึกษาเรียนรวมในทางที่ดีขึ้น ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจ ความมั่นใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในสถานศึกษาให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลได้ อย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้องที่ตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้เนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับสถานศึกษาฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
มิถุนายน 2569

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๗
สารบัญภาพ	ค
สารบัญตาราง	ง
ตอนที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขต	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม	
ด้านนักเรียน (Students)	4
ด้านสภาพแวดล้อม (Environment)	4
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities)	5
ด้านเครื่องมือ (Tools)	5
ตอนที่ 3 กระบวนการจัดการศึกษาเรียนรวม	
ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม	7
ขั้นที่ 2 การจัดการศึกษาเรียนรวม	14
ขั้นที่ 3 สรุปและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวม	23
ตอนที่ 4 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน	
หลักการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวม	24
วัตถุประสงค์การนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวม	24
กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา	25
ตอนที่ 5 บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม	
บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	28
บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา	29
บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด/เขตการศึกษา	31
บทบาทหน้าที่ของทมิฬวิชาชีพ	31
บทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่าย	31
บรรณานุกรม	32
ภาคผนวก	
แบบวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	34
แบบวิเคราะห์และออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	35
ตัวอย่างแบบวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	36
แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)	37
แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)	42
คณะทำงาน	44

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวทางการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างชี้ท	6
2	การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของสถานศึกษา	8
3	การวางแผนการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษา	11
4	การดำเนินการตามแผนเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาเรียนรวม	13

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การวางแผนและแนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	9
2	ตัวอย่างการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรู้รวมภายในสถานศึกษา	26

ตอนที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนชาวไทยจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เสมอภาค เท่าเทียม และทั่วถึง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มนุษย์มีการพัฒนาทุกช่วงอายุตลอดชีวิตซึ่งจะสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน รวมทั้ง มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่าง ในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัด ต่อทบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 10 กล่าวถึง การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตัวเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และหมวดที่ 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 5 ระบุว่า คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้ (1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบทางการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษ (3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล มาตรา 8 วรรค 5 ระบุว่า สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษาให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามกฎหมาย และในมาตรา 19 กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาเรียนรวม และการนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด

การดำเนินการจัดการศึกษาเรียนรวมในประเทศไทยดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยมีรูปแบบที่หลากหลายตามสภาพของพื้นที่ และบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหา และการจัดการศึกษาเรียนรวมในปัจจุบัน และนำผลการเสวนามาใช้ในการจัดทำแนวทางปฏิบัติงานเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มอบหมายให้สำนักบริหารงาน

การศึกษาพิเศษจัดเสวนากลุ่ม เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2562 โดยมีคณะผู้เข้าร่วมเสวนาได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ครู ผู้บริหารในสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาเรียนรวม ผู้อำนวยการและครูจากศูนย์การศึกษาพิเศษ นายกษมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก กรุงเทพมหานคร และตัวแทนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เคยได้รับการจัดการศึกษาเรียนรวม พบว่า สภาพการดำเนินงานปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษา มีดังนี้

- 1) ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเรียนรวมทั้งในระดับสถานศึกษา และระดับเขตพื้นที่การศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การส่งต่อทางการศึกษา ทักษะการจัดการเรียนรู้ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการจัดการศึกษาเรียนรวม
- 2) สถานศึกษาไม่มีคู่มือหรือแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวม
- 3) ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวมน้อย และ
- 4) ปัจจัยพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม ไม่เพียงพอ

จากข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ชินชัย (2551) ซึ่งพบว่า ครูในสถานศึกษา จัดการศึกษาเรียนรวม ขาดความรู้ในเรื่องการคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เทคนิคการสอน การกระตุ้นพัฒนาการเบื้องต้น นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษปฏิเสธความบกพร่องของตนเองทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือ ตลอดจนผู้ปกครองขาดการเอาใจใส่ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเอง และ รดา ธรรมพูนพิสัย (2556) ยังพบว่า สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในสถานศึกษา แก่นำจัดการศึกษาเรียนรวม เรียงลำดับจากด้านที่มีปัญหามากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียน ด้านเครื่องมือ และด้านสภาพแวดล้อม พร้อมเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ในแต่ละด้าน คือ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประเมินผล การเรียนให้สอดคล้องกับสภาพความบกพร่องของนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้เกี่ยวข้องควรมีความรู้ความเข้าใจ ด้านการจัดการศึกษาพิเศษ 2) ด้านนักเรียน ควรส่งเสริมให้นักเรียนทั่วไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 3) ด้านเครื่องมือ ควรมีนโยบายที่ชัดเจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษาและควรมี เครือข่ายจัดการศึกษาเรียนรวมที่เข้มแข็ง และ 4) ด้านสภาพแวดล้อมควรจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ปรับหลักสูตรให้มีการประเมินตามสภาพความเป็นจริง และครูต้องมีความรู้ในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้ ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียนการจัดการศึกษาเรียนรวม และสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมที่มีคุณภาพ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2566) เสนอว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้จัดทำ “แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับสถานศึกษา” เพื่อให้สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาเรียนรวม ส่งผลให้นักเรียนได้รับการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับสถานศึกษา ให้ดำเนินการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพ

2. เพื่อเป็นแนวทางนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้อง

ขอบเขต

แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับสถานศึกษา เนื้อหาประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ แนวทางการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม กระบวนการจัดการศึกษาเรียนรวม การนิเทศ กำกับและติดตาม การจัดการศึกษาเรียนรวม และบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวม หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวมภายในสถานศึกษา ประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ แนวทางการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม กระบวนการจัดการศึกษาเรียนรวม การนิเทศ กำกับและติดตาม การจัดการศึกษาเรียนรวม และบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม

2. สถานศึกษาเรียนรวม หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้เข้าเรียนรวมกับนักเรียนทั่วไปในสถานศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ
2. นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค เท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งพาตนเอง และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องสามารถจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
4. สถานศึกษาเรียนรวมสามารถจัดการศึกษาเรียนรวมได้อย่างมีคุณภาพ
5. เกิดเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาเรียนรวม

ตอนที่ 2

แนวทางการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม

แนวทางการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม ใช้กรอบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) มีการดำเนินงานตามองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน (S - Students) 2) ด้านสภาพแวดล้อม (E - Environment) 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A - Activities) 4) ด้านเครื่องมือ (T - Tools) (เบญจา ชลธารันท์, 2546) รายละเอียด ดังนี้

1. ด้านนักเรียน (Students) นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและนักเรียนทั่วไปที่อยู่ในสถานศึกษา โดยจัดชั้นเรียนให้จำนวนนักเรียนมีความเหมาะสม เพื่อวางแผนการช่วยเหลือ เช่น หากมีนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำนวน 3 คน ในระดับชั้นเดียวกัน ให้จัดนักเรียนกระจายไปอยู่ทั้ง 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 1 คน สถานศึกษาเตรียมความพร้อมนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดยดำเนินการ ดังนี้

1.1 เตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทันทีเมื่อพบความบกพร่องทั้งด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม วิชาการ และการช่วยเหลือตนเอง โดยการกระตุ้นพัฒนาการ พัฒนาสมรรถภาพ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมในการเคลื่อนไหว (Orientation and Mobility : O&M) เป็นต้น

1.2 เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่

1.2.1 สร้างความตระหนักให้นักเรียนทั่วไปให้เกิดการยอมรับ ช่วยเหลือ และปฏิบัติต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างถูกวิธี เช่น การแสดงบทบาทสมมติ (Simulation Exercises) ให้รับรู้ถึงความรู้สึกยากลำบาก ช่วยกันคิดหาวิธีดูแลและร่วมกันแก้ปัญหา เยี่ยมชมสถานที่ดูแลคนพิการ เป็นต้น

1.2.2 จัดกิจกรรมการสอนทักษะที่จำเป็นให้นักเรียนทั่วไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่อาจจะต้องช่วยเหลือเพื่อนในห้องเรียนหรือตามสถานการณ์ต่าง ๆ

2. ด้านสภาพแวดล้อม (Environment)

การจัดสภาพแวดล้อม สถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

2.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายนอกและภายในให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment : LRE) โดยคำนึงถึงความปลอดภัย และหลักการสถาปัตยกรรม (Universal Design : UD) เช่น พื้นอยู่ในระดับเดียวกับประตูทางเข้า ไม่มีบันไดคั่น แสงสว่างเพียงพอ ทางลาดที่ไม่ชันเกินไป เป็นต้น

2.2 การจัดสภาพแวดล้อมด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรในสถานศึกษา โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 จัดประชุมบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักและชี้แจงแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษา

2.2.2 สร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียน ในสถานศึกษา ให้บุคลากรทุกคนตั้งแต่ครู พี่เลี้ยงนักเรียนพิการ แม่ค้า ภารโรง ยาม ฯลฯ รับรู้ และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลืออย่างถูกวิธี

2.2.3 จัดให้มีคณะกรรมการจัดการเรียนรวมประจำสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อเสนอแนะความคิดเห็น กำหนดแนวทางการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ และบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

2.2.4 ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องรับทราบ เพื่อเป็นเครือข่ายร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวม

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) มีการจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและนักเรียนทั่วไปได้รับการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม วิชาการ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

3.1 นำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ โดยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้เพื่อปรับเนื้อหา ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผล นำไปสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับบริบทและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.2 จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ

3.3 จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) ที่สอดคล้องกับเป้าหมายตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

3.4 ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) การสอนโดยเพื่อนช่วยสอน (Peer tutoring) การสอนแบบ 3Rs เป็นต้น

3.5 วัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ ทดสอบ ประเมินชิ้นงาน เป็นต้น ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนโดยสรุปจากแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ที่ใช้สอนนักเรียนในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทักษะและกิจกรรมต่าง ๆ

4. ด้านเครื่องมือ (Tools) ให้สถานศึกษาดำเนินการ ดังนี้

4.1 นำนโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มากำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจ เป็นทิศทางในการจัดการศึกษาเรียนรวมที่ชัดเจน

4.2 กำหนดแผนปฏิบัติการประจำปี/งาน/โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมที่สอดคล้องกับนโยบาย โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

4.3 จัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะสำหรับการจัดการศึกษาเรียนรวม

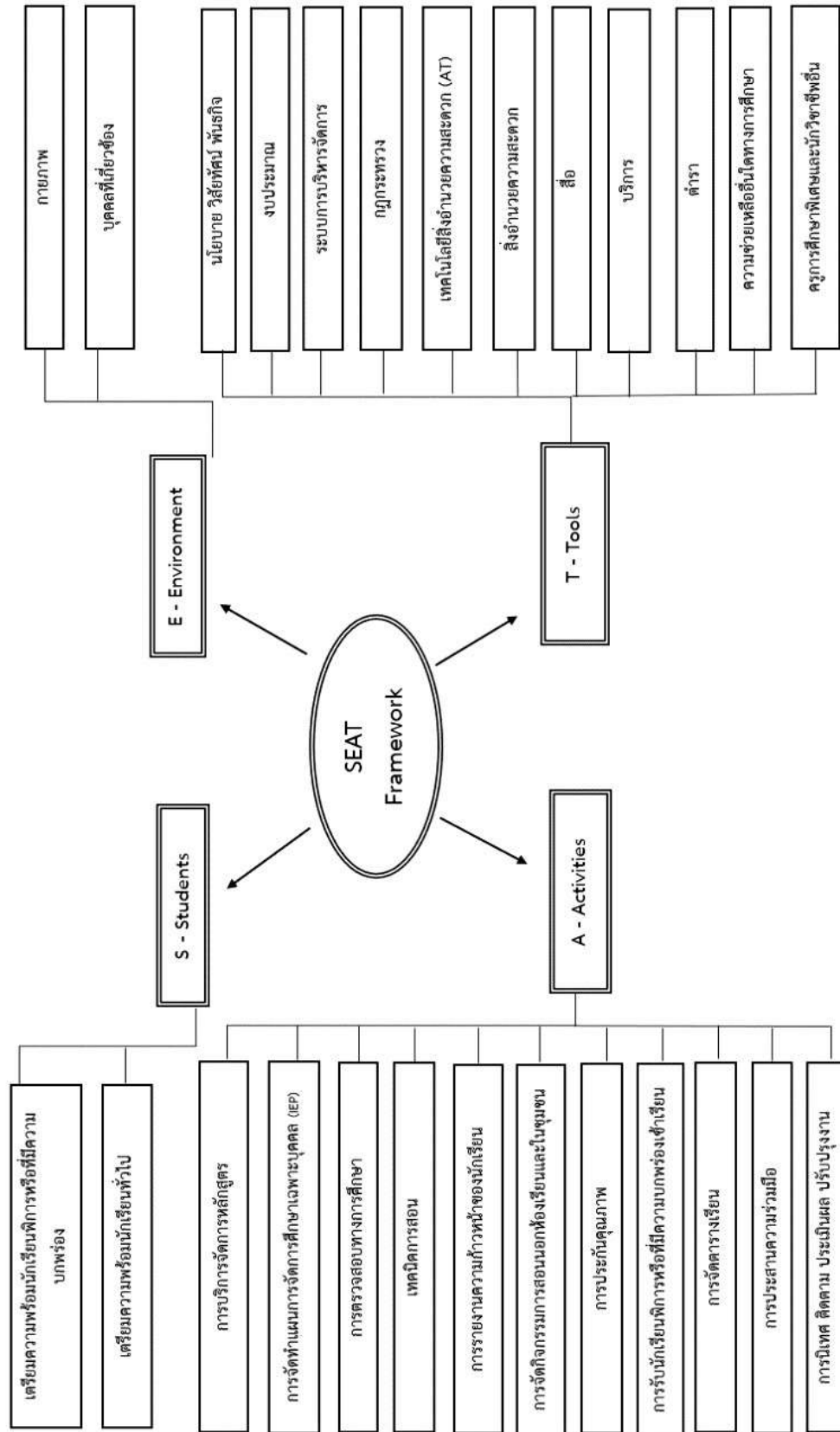
4.4 แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ทรงคุณวุฒิ

4.5 จัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545

4.6 พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

กรอบแนวทางการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างชี้ท แสดงดังภาพที่ 1

กรอบแนวทางการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท

พัฒนาโดย : ผศ. ดร. เบญจา ชลธำรัตน์

ภาพที่ 1 กรอบแนวทางการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท

ตอนที่ 3

กระบวนการจัดการศึกษาเรียนรวม

การจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับสถานศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีกระบวนการจัดการศึกษาเรียนรวม 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการศึกษาเรียนรวม มี 3 กระบวนการ ดังนี้

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของสถานศึกษา

สถานศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เช่น ข้อมูลนักเรียน ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลด้านงบประมาณ ข้อมูลด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา เป็นต้น และนำข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ร่วมกันตรวจสอบข้อมูล ประเมินความพร้อมของสถานศึกษา

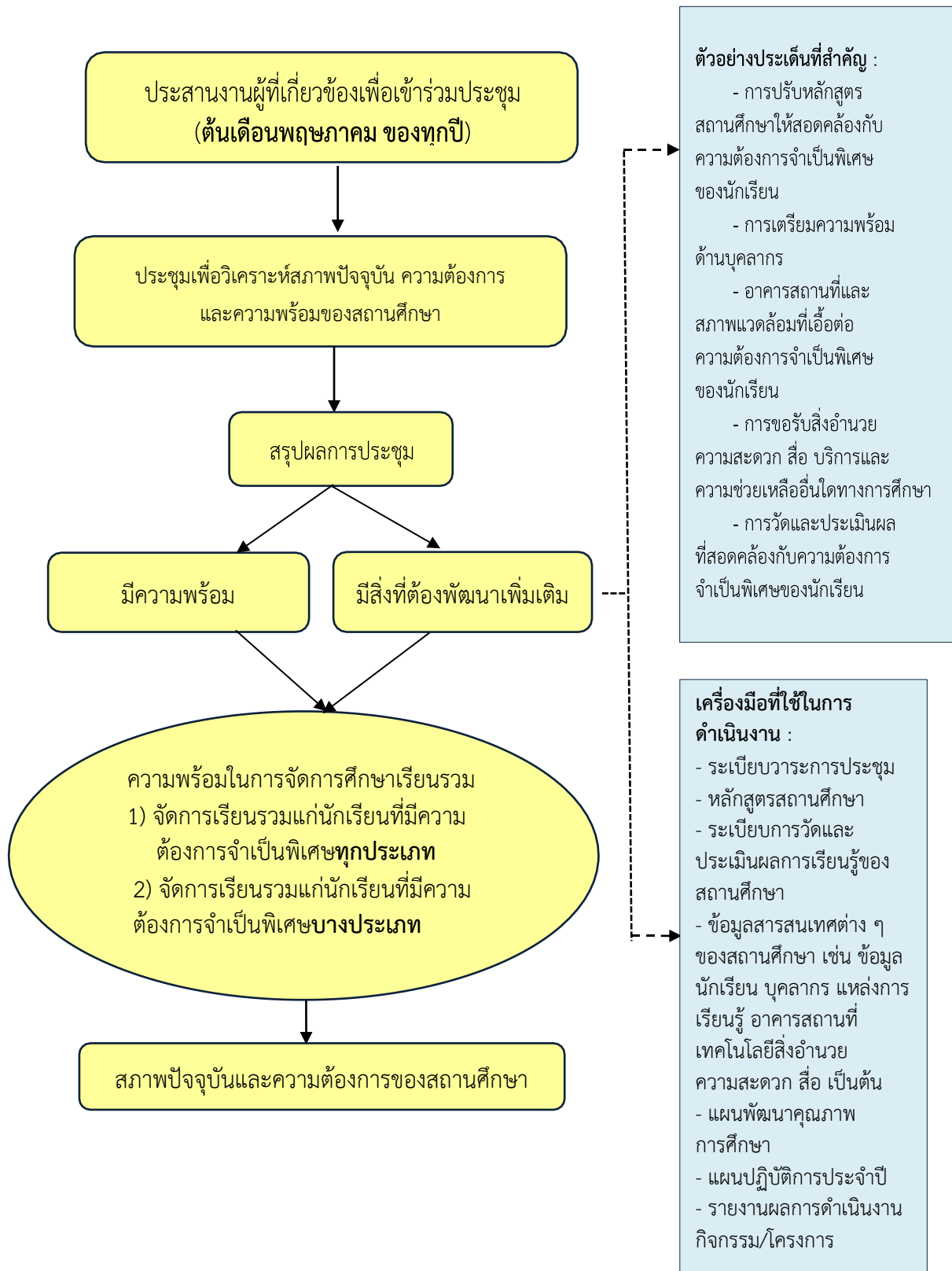
วิธีดำเนินการ

- 1) นัดหมายการประชุมผู้เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความต้องการ และตรวจสอบความพร้อมของสถานศึกษาจากข้อมูลพื้นฐาน
- 2) สรุปผลการประชุม นำมาวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาการจัดการศึกษาเรียนรวม

เอกสารที่ใช้ในการดำเนินการ

- 1) ระเบียบวาระการประชุม
- 2) หลักสูตรสถานศึกษา
- 3) ระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา
- 4) ข้อมูลสารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้ อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ
- 5) ข้อมูลนักเรียน บุคลากร
- 6) แผนปฏิบัติการประจำปี
- 7) แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 8) รายงานกิจกรรม/โครงการ

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของสถานศึกษา แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของสถานศึกษา

1.2 วางแผนการจัดการศึกษาเรียนรวม

ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ร่วมประชุมวางแผนเตรียมความพร้อม ภายใต้บริบทการดำเนินงานของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการ

1) ผู้บริหารประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อบริหารจัดการประชุมในต้นเดือนพฤษภาคมของทุกปี

2) ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมประชุม เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาเรียนรวม

3) สรุปผลการประชุมการวางแผนการเตรียมความพร้อมจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

การวางแผนและแนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวางแผนและแนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ประเด็นการวางแผน	แนวทางการเตรียมความพร้อม	ผู้รับผิดชอบ
1) การพัฒนาองค์ความรู้และปรับเจตคติด้านการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง	1.1 จัดทำโครงการ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน และกำหนดปฏิทิน 1.2 ประสานงานผู้เกี่ยวข้อง/วิทยากร 1.3 ดำเนินการจัดกิจกรรม 1.4 ประเมินความพึงพอใจ 1.5 สรุปผลการดำเนินงาน	
2) การเตรียมความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษา	2.1 สร้างความตระหนักถึงเหตุผลที่ต้องจัดการศึกษาเรียนรวมให้มีคุณภาพ 2.2 วางแผนพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้กระบวนการในการจัดการศึกษาเรียนรวม 2.3 พัฒนางค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนรวมให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง	
3) การปรับหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการปรับหลักสูตรสถานศึกษา 3.2 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา และลักษณะความพิการ 3.3 ปรับตัวชี้วัด หรือเพิ่มรายละเอียดของการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 3.4 ประเมินผลการปรับหลักสูตร และนำไปใช้ในการจัดการศึกษาเรียนรวม	

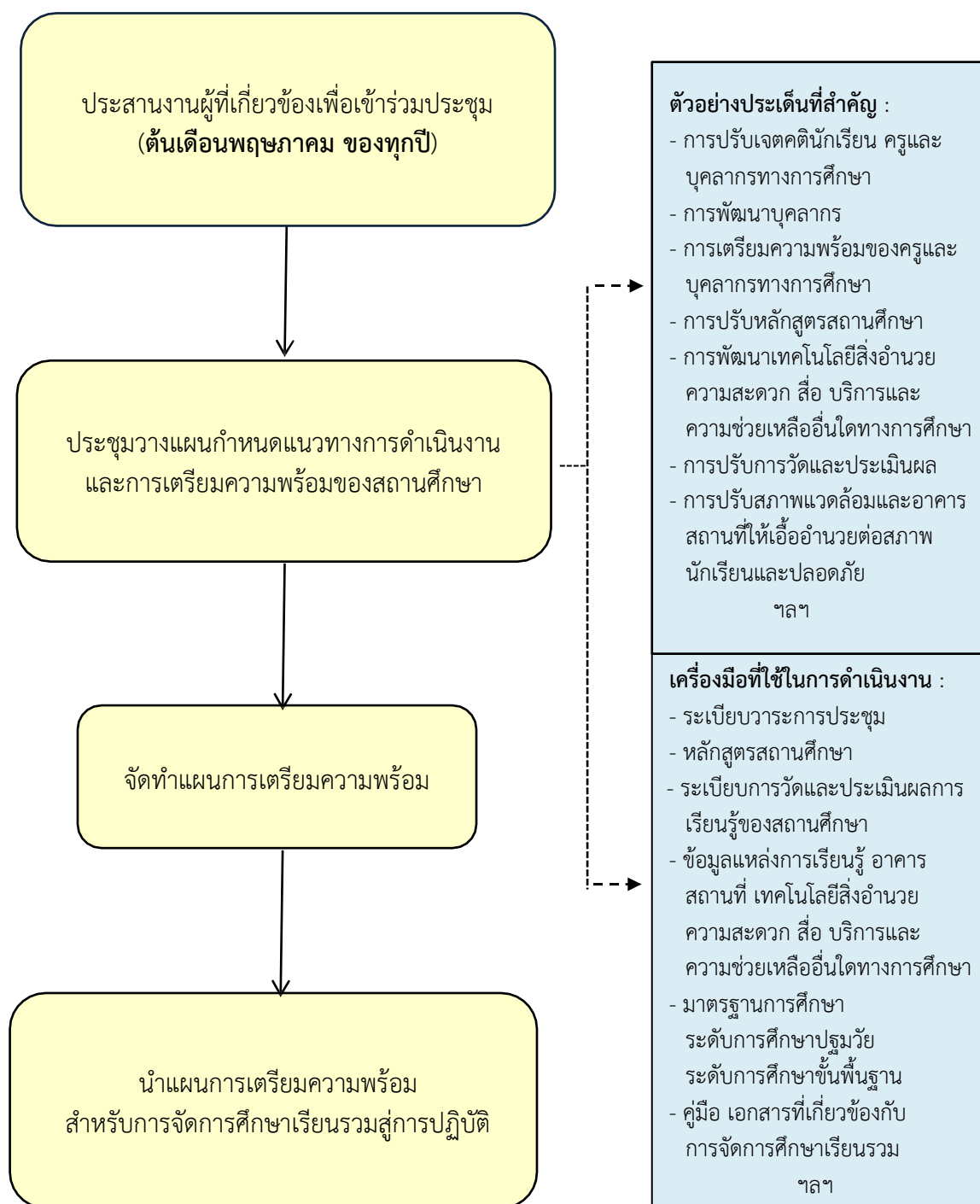
ตารางที่ 1 การวางแผนและแนวทางการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา (ต่อ)

ประเด็นการวางแผน	แนวทางการเตรียมความพร้อม	ผู้รับผิดชอบ
4) การจัดเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา	- วางแผนจัดเตรียมเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โดยกำหนดแนวทางการรับบริการและผู้รับผิดชอบ	
5) การพัฒนาระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา	5.1 แต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สถานศึกษา 5.2 ปรับการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	
6) การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	6.1 วางแผนการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าถึงการศึกษาที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด 6.2 ดำเนินการปรับสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมและปลอดภัย 6.3 ตรวจสอบและปรับสภาพแวดล้อมให้พร้อมในการใช้งาน	

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

1. ระเบียบวาระการประชุม
2. หลักสูตรสถานศึกษา
3. ระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา
4. คู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
5. มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. คู่มือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม
7. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถิติการใช้แหล่งเรียนรู้ ข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ รายงานผลโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อาคารสถานที่ ฯลฯ

การวางแผนการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษา แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การวางแผนการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษา

1.3 ดำเนินการตามแผนเตรียมความพร้อม

เป็นการนำแผนการเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติ โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันดำเนินการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

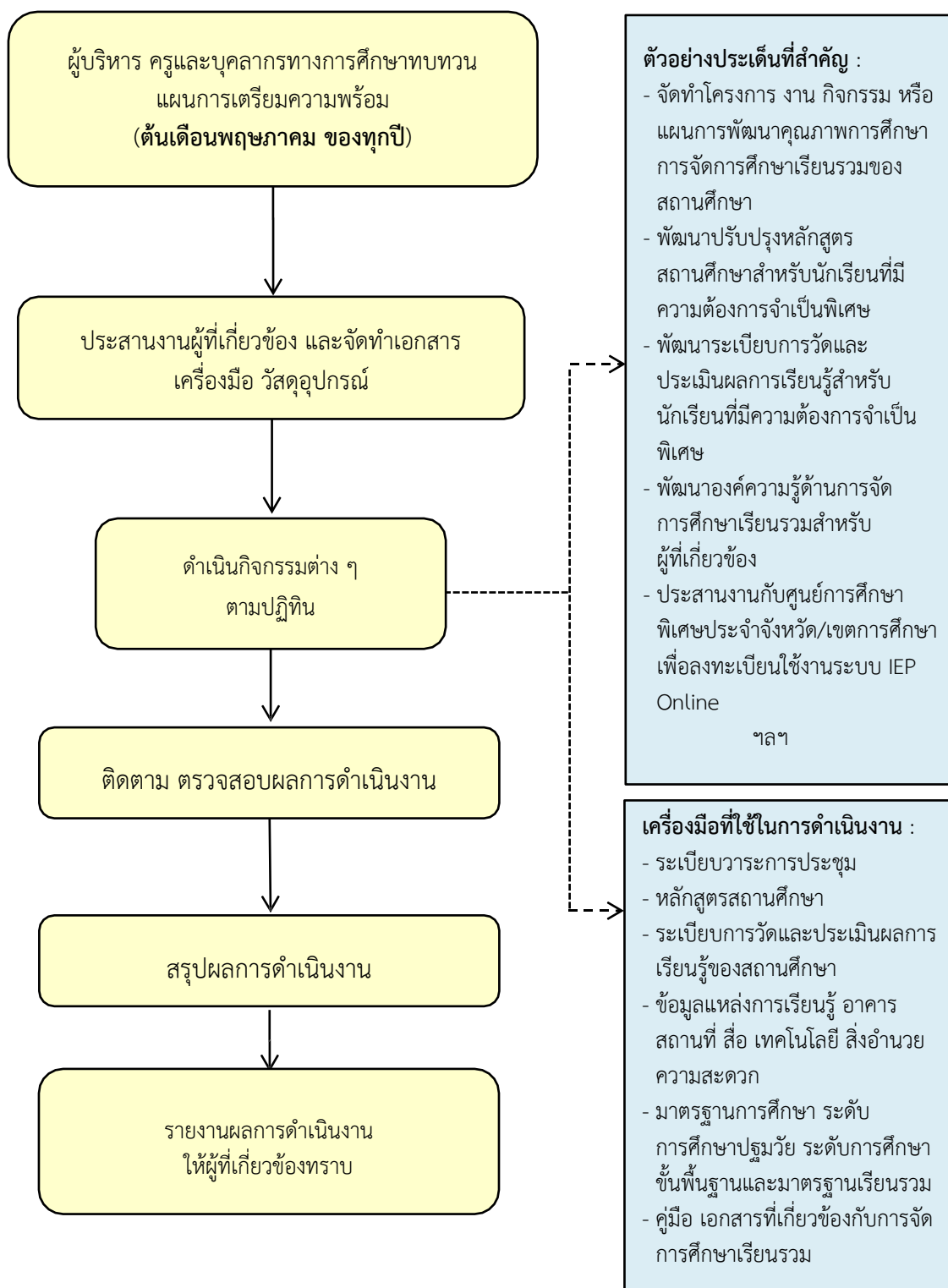
วิธีดำเนินการ

1. กำหนดปฏิทินการดำเนินงานเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษาเรียนรวม
2. ดำเนินการตามปฏิทินการดำเนินงานเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษาเรียนรวม เช่น จัดทำโครงการ/งาน/กิจกรรมหรือแผนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษา พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ศึกษามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม
3. ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด/เขตการศึกษา โรงพยาบาล เป็นต้น

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

1. แบบฟอร์มโครงการ/โครงสร้างงาน/แผนการพัฒนาคุณภาพ
2. หลักสูตรสถานศึกษา
3. ระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา
4. ข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาในบัญชี ก ข และ ค
5. มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. คู่มือการใช้งานโปรแกรมระบบบริหารการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ (IEP Online)
7. คู่มือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม
8. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการตามแผนเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาเรียนรวม แสดงดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การดำเนินการตามแผนเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาเรียนรวม

ขั้นที่ 2 การจัดการศึกษาเรียนรวม

การจัดการศึกษาเรียนรวม มี 9 กระบวนการ ดังนี้

2.1 รับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

สถานศึกษาดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 ในกรณีนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าเรียนในช่วงอายุที่ไม่ตรงเกณฑ์ตามประกาศการรับนักเรียนของสถานศึกษา ให้สถานศึกษาดำเนินการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการผ่อนผันให้เด็กเข้าเรียนก่อนหรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2546 (ข้อ 3)

วิธีดำเนินการ

1. แต่งตั้งคณะกรรมการรับนักเรียนของสถานศึกษา
2. ประกาศรับนักเรียนตามแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม ของทุกปี หรือตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

1. คู่มือการรับนักเรียน
2. ประกาศรับสมัครนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
3. ใบสมัคร
4. เอกสารประจำตัวนักเรียนและผู้ปกครอง เช่น สูติบัตร บัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัว คนพิการ เป็นต้น
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำเนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) หนังสือรับรองจากสถานศึกษาเดิม

2.2 คัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และบันทึกข้อมูลนักเรียนลงในระบบบริหารจัดการข้อมูลโรงเรียนเรียนรวม (โปรแกรม SET เรียนรวม)

การคัดกรองเป็นการพิจารณาและตรวจสอบความบกพร่องของนักเรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และสอดคล้องตามความต้องการ โดยคณะกรรมการที่สถานศึกษา กำหนด และนำข้อมูลไปบันทึกในระบบบริหารจัดการข้อมูลโรงเรียนเรียนรวม (โปรแกรม SET เรียนรวม)

วิธีดำเนินการ

1) เก็บรวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียนสะสมเอกสารแสดงผลการเรียนแบบบันทึกพฤติกรรมแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านเอกสารระบุดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูล ดังนี้

- ประวัติส่วนตัว
- ข้อมูลด้านสุขภาพ
- ข้อมูลด้านครอบครัว
- ข้อมูลด้านการเรียน

2) รายงานผู้บริหาร และผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับความเสี่ยงที่จะมีความบกพร่องของนักเรียน และขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น

3) แต่งตั้งคณะกรรมการคัดกรอง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน/ครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษหรือครูที่ผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ดำเนินการคัดกรองคนพิการทางการศึกษา ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเข้าสู่กระบวนการคัดกรองนักเรียนที่มีแนวโน้มบกพร่อง

4) คณะกรรมการดำเนินการคัดกรองนักเรียนที่มีแนวโน้มบกพร่องโดยใช้เครื่องมือแบบคัดกรองคนพิการทางการศึกษาตามประกาศคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา

5) ภายหลังจากคัดกรองหากพบว่านักเรียนมีแนวโน้มบกพร่อง ครูแนะนำให้ผู้ปกครองนำนักเรียนไปพบแพทย์เพื่อวินิจฉัย และรับคำปรึกษา

6) กรณีที่พบความบกพร่องจากการคัดกรอง หรือใบรับรองแพทย์ หรือเอกสารรับรองความพิการ หรือบัตรประจำตัวคนพิการ ให้ครูผู้สอนบันทึกข้อมูลในระบบบริหารจัดการข้อมูลสถานศึกษาเรียนรวม (SET) ครั้งที่ 1 ภายในวันที่ 10 มิถุนายนของทุกปี และครั้งที่ 2 ภายในวันที่ 10 พฤศจิกายนของทุกปี หรือตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด มีขั้นตอน ดังนี้

6.1 เข้าเว็บไซต์ http://www.specialset.bopp.go.th/set_index/index.php

6.2 ดาวน์โหลดคู่มือการใช้งานระบบบริหารจัดการข้อมูลสถานศึกษาเรียนรวม ที่เว็บไซต์ http://specialbasic.specialset.bopp.go.th/specialbasic/download/school_con.pdf

6.3 เข้าสู่ระบบโดยใช้ ชื่อผู้ใช้ และรหัสผ่าน ที่ลงทะเบียนไว้

6.4 เมื่อเข้าสู่ระบบเรียบร้อยแล้ว จะพบหน้าจอแสดงรายชื่อนักเรียนในสถานศึกษา และช่องแสดงการกรอกข้อมูลนักเรียนในส่วนต่าง ๆ ดังนี้ ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลที่อยู่ และข้อมูลผู้ปกครอง ซึ่งแต่ละช่องจะแสดงเครื่องหมาย คือ การกรอกข้อมูลไม่ครบ หรือ การกรอกข้อมูลครบถ้วน

6.5 หากสถานศึกษาต้องการยืนยันข้อมูลนักเรียน ให้คลิกข้อมูลท้ายตารางในหน้าหลัก เมื่อยืนยันข้อมูลเรียบร้อยแล้วจะแสดงข้อความ “ท่านได้ทำการยืนยันข้อมูลเรียบร้อยแล้ว”

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

1. แบบคัดกรองคนพิการทางการศึกษา ตามประกาศคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ ประกาศ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2556

2. วุฒิบัตรผู้ผ่านการอบรมหลักสูตร “ผู้ดำเนินการคัดกรองคนพิการทางการศึกษา”

3. คู่มือการใช้งานระบบบริหารจัดการข้อมูลสถานศึกษาเรียนรวม (SET)

4. ข้อมูล ผลงาน และเอกสารประจำตัวของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นรายบุคคล เช่น ระเบียบสะสม เอกสารแสดงผลการเรียน บันทึกพฤติกรรม บันทึกการเยี่ยมบ้าน เอกสารในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทดสอบหรือแบบประเมิน แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลผู้ปกครองนักเรียน

5. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการคัดกรอง

6. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกข้อความขออนุญาตดำเนินการคัดกรอง

2.3 การประเมินความสามารถพื้นฐาน

เป็นการตรวจสอบประเมินนักเรียนเพื่อค้นหาศักยภาพหรือความสามารถที่เป็นจุดเด่น และความสามารถในปัจจุบัน รวมทั้งค้นหาจุดด้อยหรือปัญหาของนักเรียน ทั้งนี้ควรประเมินในหลายสถานการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

วิธีดำเนินการ

1. แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินความสามารถพื้นฐานของนักเรียน

2. ประเมินความสามารถพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐาน

3. ระบุ จุดเด่น จุดด้อย และสิ่งที่ต้องพัฒนา

- จุดเด่น คือ ความสามารถหรือศักยภาพปัจจุบันที่นักเรียนสามารถทำได้ หรือคุณลักษณะของนักเรียนในภาพรวมในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของนักเรียน หรือความสามารถพิเศษอื่น ๆ เช่น ทักษะกีฬา ทักษะอาชีพ การใช้เทคโนโลยี ฯลฯ

- จุดด้อย คือ ข้อจำกัดในการเรียนรู้ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การปรับตัวทางสังคมและการสื่อสาร การบูรณาการรับรู้ทางประสาทสัมผัส เช่น การหลีกเลี่ยงการสัมผัสจากเพื่อนหรือคนรอบข้าง ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม สมาธิสั้น การหนีเรียน ไม่จดจ่อการเรียนรู้ เป็นต้น

- สิ่งที่ต้องพัฒนา คือ สิ่งที่ต้องพัฒนาให้นักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปี ตามหลักสูตรสถานศึกษา ทักษะการเรียนรู้หรือทักษะในชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปกำหนดไว้ในเป้าหมายระยะยาว 1 ปี ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ทั้งนี้ ควรตรวจสอบหรือประเมินความสามารถพื้นฐานจากสภาพจริงในหลายสถานการณ์ ให้ครอบคลุมถึงบริบทด้านสิ่งแวดล้อม (Environments) ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมด้านบุคคลและสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพนักเรียน ด้านกิจกรรม (Tasks) ที่นักเรียนปฏิบัติได้หรือไม่ได้ในแต่ละวันหรือไม่ได้รับการส่งเสริมในการทำกิจกรรม กิจกรรมนั้นเหมาะสมกับนักเรียนหรือไม่ และด้านเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (Tools) ที่นักเรียนได้รับหรือยังมิได้รับก่อนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล และเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

1. หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. แบบวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (แบบฟอร์มดังภาคผนวก)
3. แบบวิเคราะห์และออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (แบบฟอร์มดังภาคผนวก)
4. ตัวอย่างแบบวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) (แบบฟอร์มดังภาคผนวก)
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แบบทดสอบหรือแบบประเมินที่ครูสร้างขึ้น เป็นต้น

2.4 การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) และแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individualized Transition Plan: ITP)

เป็นแผนการจัดการศึกษาที่จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นรายบุคคล โดยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครูผู้สอนหรือครูการศึกษาพิเศษหรือครูประจำชั้น ทีมสหวิชาชีพ (ถ้ามี) ที่ร่วมกันจัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมทั้งกำหนดเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

วิธีดำเนินการ

- 1) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552
- 2) ประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) หรือกรณีนักเรียนมีความพร้อมให้จัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP) ควบคู่กัน

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

1. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
2. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP)
3. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) (แบบฟอร์มดังภาคผนวก)
4. แผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP)

2.5 การขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการทางการศึกษามีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2550 กำหนดแนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษา เพื่อขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

วิธีดำเนินการ

- 1) ศึกษาคู่มือการขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาและคู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวกฯ
- 2) สถานศึกษาสมัครเป็นหน่วยบริการ (คป.10) และส่งเสริมให้ครูในสังกัดที่มีความรู้ความสามารถ และคุณสมบัติตรงตามคู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวกฯ สมัครเป็นผู้ให้บริการในสังกัดหน่วยบริการในสถานศึกษาของตนเองหรือหน่วยบริการอื่น (คป.13)
- 3) กรณีที่นักเรียนไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการ หรือเอกสารรับรองความพิการจากแพทย์ ให้จัดทำแบบรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา หรือคณะกรรมการที่เรียกชื่ออย่างอื่น เพื่อรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ
- 4) ยื่นแบบคำขอ และเอกสารหลักฐานส่งศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้แก่ แบบคำขอรับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (คป.01) แผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP) สำเนาบัตรประจำตัวคนพิการ หรือเอกสารรับรองความพิการจากแพทย์หรือแบบรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ (คป.04) ตามประกาศของคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็น คนพิการ

ภาคเรียนที่ 1 ให้ส่งแบบคำขอภายในวันที่ 30 มิถุนายน

ภาคเรียนที่ 2 ให้ส่งแบบคำขอภายในวันที่ 30 พฤศจิกายน

- 5) สถานศึกษาที่ได้รับคูปองจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ให้จัดส่งคูปองให้คนพิการหรือผู้ปกครองภายใน 10 วันทำการนับตั้งแต่ได้รับ ในกรณีผู้ขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษาไม่ได้รับอนุมัติคูปองการศึกษา ให้ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงเหตุผลต่อผู้ปกครอง ตามเหตุผลที่ศูนย์การศึกษาพิเศษได้แจ้งไปยังสถานศึกษา
- 6) สถานศึกษารายงานการจ่ายคูปองไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษ ตามแบบทะเบียนควบคุมการจ่ายคูปองสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (คป.02) หากไม่มีผู้รับคูปองให้นำส่งคืนศูนย์การศึกษาพิเศษ

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

- 1) คู่มือขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2566 (ดาวน์โหลดคู่มือได้ที่ <http://gtech.obec.go.th/>)
- 2) แบบคำขอสื่ออำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (คป.01)
- 3) ทะเบียนควบคุมการจ่ายคูปองสิ่งอำนวยความสะดวก ฯ (คป.02)
- 4) ใบสมัครเพื่อเป็นหน่วยบริการตามกฎหมายกระทรวงฯ (คป.10)
- 5) ใบสมัครเพื่อเป็นผู้ให้บริการตามกฎหมายกระทรวงฯ (คป.13)

6) เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำเนาบัตรประจำตัว สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาเอกสารการศึกษา สำเนาเกียรติบัตรการอบรมทางการศึกษาพิเศษ เป็นต้น

2.6 การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP)

การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ครูควรบูรณาการเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ใช้วิธีสอน ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

วิธีดำเนินการ

- 1) ครูจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ให้สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
- 2) ครูเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้
 - 2.1) ศึกษาแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ให้ละเอียด
 - 2.2) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 - 2.3) จัดหา/ผลิตสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)
- 3) ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) พร้อมทั้งบันทึก หลังสอนและ ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลังการสอนแต่ละครั้ง

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

- 1) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) (แบบฟอร์มดังภาคผนวก)
- 2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) (แบบฟอร์มดังภาคผนวก)
- 3) เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เช่น บันทึกหลังสอน แบบบันทึก พฤติกรรม เป็นต้น

2.7 การจัดบริการเพิ่มเติมพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

นอกจากการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สถานศึกษา ยังสามารถจัดบริการ หรือประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนบริการให้แก่ นักเรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษได้รับการพัฒนา บำบัด พื้นฟู มีพัฒนาการตามวัยหรือเต็มศักยภาพ ควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น

- 1) บริการแนะแนว เป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษรู้จักเข้าใจตนเอง ยอมรับและ เห็นคุณค่าของตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหา รวมทั้งการตัดสินใจได้ ด้วยตนเอง เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข
- 2) บริการแก้ไขการพูด เป็นการแก้ไขความบกพร่องที่เกิดจากการใช้ว้อยซ์ในการพูดหรือ ความบกพร่อง ทางสมองในบางด้านที่ส่งผลกระทบต่อการพูด การได้ยิน และการออกเสียงที่ทำให้ไม่สามารถ พูดได้ตามพัฒนาการ ปกติของวัย
- 3) บริการด้านจิตวิทยา เป็นการบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้มี พฤติกรรมที่เหมาะสมและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข
- 4) บริการกายภาพบำบัด เป็นการบริการด้วยวิธีการตรวจประเมิน การวินิจฉัย และการบำบัด ความบกพร่องของร่างกาย ซึ่งเกิดเนื่องจากภาวะของโรคหรือการเคลื่อนไหวที่ไม่ปกติ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การแก้ไขและการฟื้นฟูสภาพความพิการของร่างกายและจิตใจด้วยวิธีการทางกายภาพ บำบัด การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์กายภาพบำบัด
- 5) บริการกิจกรรมบำบัด เป็นการบริการด้วยวิธีการตรวจประเมิน การวินิจฉัย และการบำบัด โดยนำกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย รวมทั้งวิธีการและอุปกรณ์ที่เหมาะสม เช่น ฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การบูรณาการประสาทสัมผัส การใช้อุปกรณ์ช่วยในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นต้น มาฟื้นฟูสมรรถภาพ ให้ผู้ที่มีความบกพร่องสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ และดำเนินชีวิตได้ตามศักยภาพ

6) บริการสอนเสริม เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มขนาดเล็ก ทั้งในเวลาและนอกเวลาโดยรับบริการจากครูผู้สอนหรือครูที่ให้บริการ สอนเสริมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการตามระบบคุ้มครองการศึกษา

7) บริการปรับพฤติกรรม เป็นการจัดการพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

8) บริการส่งต่อ เป็นการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เลื่อนชั้นเรียน เช่น การส่งต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในสถานศึกษาเดียวกัน หรือส่งต่อไป รับบริการต่าง ๆ จากหน่วยงานภายนอก เช่น การส่งต่อระหว่างสถานศึกษา การส่งต่อการรับบริการ กิจกรรมบำบัดที่โรงพยาบาล เป็นต้น โดยสถานศึกษาส่งเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาและวางแผนการรับบริการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ

9) บริการศิลปะบำบัด เป็นการนำกระบวนการทางศิลปะมาจัดกิจกรรมเพื่อบำบัด รักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยอาจรับบริการจากนักศิลปะบำบัด ครูการศึกษา พิเศษ ครูประจำชั้น ครูรายวิชาศิลปะในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงพยาบาล สถาบัน มูลนิธิต่าง ๆ เป็นต้น

10) บริการดนตรีบำบัด เป็นการใช้นักร้องเพื่อรักษา พัฒนาศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ ความคิด และทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยอาจรับบริการจากนักดนตรี บำบัด ครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น ครูรายวิชาดนตรี ในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงพยาบาล สถาบัน มูลนิธิต่าง ๆ เป็นต้น

11) บริการบำบัดด้วยสัตว์ เป็นการนำสัตว์ เช่น โลมา ม้า สุนัข และแมว เป็นต้นที่ผ่านการฝึก มาเป็นอย่างดี มาใช้ในการบำบัดรักษานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สามารถรับบริการ จากครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด ในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงพยาบาล สถาบัน มูลนิธิต่าง ๆ เป็นต้น

12) บริการสวนบำบัด เป็นการนำเอาธรรมชาติมาใกล้ชิดกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ผ่านระบบประสาทสัมผัสทั้ง 5 ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมดีขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การทำสวน การปลูกผักและไม้ดอก การดูแลพืช การขยายพันธุ์พืช การเยี่ยมชมสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เป็นต้น

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

- 1) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) (แบบฟอร์มดังภาคผนวก)
- 2) เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกพฤติกรรมนักเรียน บันทึกการเยี่ยมบ้าน ผลการทดสอบ ผลการเรียนรู้ ชิ้นงาน เป็นต้น

2.8 การทบทวนและปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

เป็นการนำผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ไปทบทวนและปรับปรุงแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP) อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง

วิธีดำเนินการ

- 1) ประเมินความก้าวหน้าตามที่กำหนดในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
- 2) ทบทวนและปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) กรณี ที่นักเรียนไม่ผ่าน จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

- 1) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) (แบบฟอร์มดังภาคผนวก)
- 2) เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกพฤติกรรมนักเรียน บันทึกการเยี่ยมบ้าน ผลการทดสอบ ผลการเรียนรู้ ชิ้นงาน เป็นต้น

2.9 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อประเมิน ความรู้ ความสามารถ พัฒนาการของนักเรียน และนำไปปรับปรุงพัฒนา ให้สถานศึกษาดำเนินการวัดและประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และตามสภาพจริง ของนักเรียน สอดคล้องกับระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการ

- 1) เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล
- 2) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสม ดังนี้

2.1) รูปแบบของข้อสอบ (Presentation Accommodations) ให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบ ของแบบทดสอบ หรือคำสั่งในการทำแบบทดสอบให้มีความสะดวกแก่นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษ เช่น ขนาดตัวอักษรใหญ่ อักษรเบรลล์ ลามภาษามือ บริการอ่านข้อสอบ เป็นต้น

2.2) วิธีการตอบข้อสอบ (Response Accommodations) ให้ปรับเปลี่ยนวิธีการในการตอบคำถาม ในแบบทดสอบ หรือการกระตุ้นเตือน เช่น การอนุญาตให้นักเรียนระบุคำตอบโดยการชี้ หรือการใช้ภาษาท่าทาง (gesturing) หรือให้มีเจ้าหน้าที่ช่วยเขียนคำตอบ (scribe) การบันทึกคำตอบโดยใช้ เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น

2.3) การปรับสภาพแวดล้อม (Setting Accommodations) ให้ปรับบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สถานที่หรือรูปแบบของการสอบให้เหมาะสม เช่น จัดสอบเป็นกลุ่มเล็ก สอบเป็นรายบุคคล เป็นต้น

2.4) กำหนดเวลาสอบ และตารางสอบ (Timing and Scheduling Accommodation) ให้ปรับเปลี่ยนเวลาการสอบ หรือตารางสอบ เช่น เพิ่มเวลาทำแบบทดสอบ อนุญาตให้มีการหยุดพัก (break) ระหว่างการทำแบบทดสอบ เป็นต้น

3) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้สถานศึกษาดำเนินการตามที่กำหนดในหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยปรับกระบวนการ วิธีการประเมิน และเครื่องมือ ให้เหมาะสมกับสภาพความพิการและความบกพร่องแต่ละบุคคล สอดคล้องตามแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP) และสรุปผลเป็นรายปี/รายภาค เพื่อการเลื่อนชั้นและจบการศึกษา

4) การประเมินกิจกรรมพัฒนานักเรียน เป็นการประเมินการปฏิบัติ กิจกรรมและผลงาน ของนักเรียน และเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรม โดยปรับวิธีการประเมินผล ให้สอดคล้องกับศักยภาพ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียน ผลการประเมิน จะใช้เป็นข้อมูลประเมินการเลื่อนชั้นเรียน และการจบการศึกษาระดับต่าง ๆ

5) ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษา กรณีย้ายสถานศึกษา โดยพิจารณา ตามรายวิชาและหน่วยกิตที่นักเรียนมีผลการเรียนผ่านตามเกณฑ์

6) การเลื่อนชั้น เมื่อสิ้นปีการศึกษา นักเรียนจะได้รับการเลื่อนชั้น เมื่อมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

6.1) นักเรียนมีเวลาเรียนตลอดปีการศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด

6.2) นักเรียนมีผลการประเมินผ่านมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ในแต่ละรายวิชาผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

6.3) นักเรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนานักเรียนผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ทั้งนี้ให้พิจารณายึดหยุ่นตามศักยภาพ พัฒนาการ ความรู้ความสามารถและความบกพร่องของนักเรียน

7) การจบการศึกษา ปฏิบัติตามแนวทาง ดังนี้

7.1) นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ บรรลุคุณภาพตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่กำหนดไว้ใน แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ในรายวิชาใด ๆ โดยอิงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หรือตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ปรับใช้ กับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

7.2) นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีความบกพร่องรุนแรง ควรพิจารณาให้จบ การศึกษาโดยนักเรียนต้องผ่านการประเมินตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP) ทั้งนี้ให้คำนึงถึงศักยภาพ พัฒนาการ วุฒิภาวะ ความรู้ ความสามารถและระดับความบกพร่อง ของนักเรียนเป็นสำคัญ

8) การรายงานผลการเรียน เป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและนักเรียนทราบความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครอง ทราบเป็นระยะ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง การรายงานความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนที่มี ความต้องการจำเป็นพิเศษ ควรมีข้อมูลในการรายงานผลการเรียน ดังนี้

8.1) ข้อมูลระดับชั้นเรียน ประกอบด้วย เวลาเรียน ผลการประเมินความรู้ความสามารถ ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) พฤติกรรมการเรียนรู้ ความประพฤติและผลงานในการเรียน ของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับรายงานความก้าวหน้าความสำเร็จ

8.2) ข้อมูลระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการประเมิน กิจกรรม พัฒนานักเรียนรายปี/รายภาคเรียน ผลการประเมินความก้าวหน้าโดยรวมของสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลและสารสนเทศในการพัฒนาการเรียนการสอน และคุณภาพของนักเรียน

8.3) ข้อมูลระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ ให้รายงานผลการทดสอบระดับชาติ สำหรับนักเรียนที่สมัครเข้ารับการทดสอบเท่านั้น

8.4) ข้อมูลพัฒนาการของนักเรียนด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และพฤติกรรมต่าง ๆ

การรายงานผลการเรียน สถานศึกษาสามารถเลือกลักษณะข้อมูลและรูปแบบการรายงาน ให้เหมาะสมและ สอดคล้องกับการให้ระดับผลการเรียนในแต่ละระดับการศึกษา โดยคำนึงถึงการนำข้อมูลไปใช้ ประโยชน์ของผู้รับ รายงานเป็นสำคัญ นอกจากนี้การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษ มีความจำเป็นต้องมี การเปลี่ยนผ่าน (Transition) ข้อมูลรายงานผลการเรียน ซึ่งควรดำเนินการ ทั้งการเปลี่ยนผ่านระหว่างชั้นเรียน และการเลื่อนชั้น (Transitions between Grade Levels and Class Transfers) การเปลี่ยนผ่านระหว่าง สถานศึกษา (Transitions between Schools) เมื่อนักเรียนจบการศึกษา จากสถาบัน การศึกษาหนึ่งแล้วหรือ มีการย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนผ่านจากระดับมัธยมศึกษาสู่การศึกษา ในระดับสูงขึ้นและวัยผู้ใหญ่ (Transition from Secondary School to Higher Education or Adult Life) เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือได้อย่างต่อเนื่อง

9) ให้สถานศึกษาออกเอกสารหลักฐาน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

9.1) เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ได้แก่

- (1) ระเบียบแสดงผลการเรียน (ปพ.1)
- (2) ประกาศนียบัตร (ปพ.2)
- (3) แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา (ปพ.3)

เอกสารที่สถานศึกษาออกให้ตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ต้องไม่ระบุ ข้อความใด ๆ ที่ชี้ถึงความพิการหรือบกพร่องของนักเรียน ยกเว้นเอกสารที่เก็บไว้เป็นหลักฐาน ที่สถานศึกษา กรณีนักเรียนจำเป็นต้องใช้เอกสารเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ควรแนบแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ไปพร้อมกับเอกสารที่ออกเพื่อให้มีการพัฒนาที่ต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ สำหรับ นักเรียนต่อไป

9.2) เอกสารหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด เป็นเอกสาร ซึ่งสามารถกำหนด รูปแบบ และข้อมูลที่รายงานได้ตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในสถานศึกษา จัดการศึกษาเรียนรวมที่มีลักษณะแตกต่างกัน สามารถพิจารณาดำเนินการได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

9.2.1) นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่สามารถเรียนรวมได้เต็มเวลา ให้สถานศึกษา จัดการศึกษาเรียนรวมกำหนดแนวปฏิบัติ ดังนี้

(1) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและ เกณฑ์ต่าง ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชาเช่นเดียวกับนักเรียนทั่วไป

(2) ปรับวิธีการ/เวลาในการวัดและประเมินให้ยืดหยุ่นตามความต้องการจำเป็นพิเศษของ นักเรียนแต่ละคน

(3) จัดสิ่งอำนวยความสะดวก และวิธีการสื่อสาร ให้นักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาสาระ ในแบบทดสอบตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล เช่น การขยายตัวอักษร/สัญลักษณ์รูปภาพ ของแบบทดสอบ การใช้อักษรเบรลล์ การฟังการตอบปากเปล่า หรือการช่วยจดบันทึก สำหรับนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางการเห็น รวมทั้งการนำเสนอรูปแบบข้อสอบ (PRESENTATION) โดยมีบุคคลหรือ ใช้เทคโนโลยีในการอ่านข้อสอบให้ฟัง เช่น การใช้เทปเสียง โปรแกรมอ่านหน้าจอ (Screen Reader) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น การใช้ล่าม ภาษามือสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น

9.2.2) นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เรียนรวมกับนักเรียนทั่วไปในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ /รายวิชาได้เต็มเวลาและหรือบางเวลาในสถานศึกษาจัดการศึกษาเรียนรวม และมีการปรับตัวชี้วัด ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละประเภท กำหนดแนวปฏิบัติ ดังนี้

(1) ให้ ใช้ เกณฑ์การวัดและประเมินผลในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดเช่นเดียวกับนักเรียนทั่วไป

(2) เป็นการพิจารณาเฉพาะบุคคลไม่เปรียบเทียบกับนักเรียนทั่วไป

(3) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชาที่ต้องปรับเปลี่ยนเนื้อหา/ตัวชี้วัดที่ใช้ ในการ ประเมินจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกันในชั้นเรียน

(4) ปรับวิธีการในการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็น ของแต่ละบุคคล เช่น ให้สอบปากเปล่าหรือสัมภาษณ์ อ่านข้อสอบให้ฟังโดยครู เพื่อน หรือพี่เลี้ยง สังเกต พฤติกรรมทุก ๆ ด้านประเมินผลจากการมีส่วนร่วม ประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ให้ฟังเทป บันทึกเสียง/หนังสือเสียงช่วยให้เรียนรู้ สอบที่ใดก็ได้ที่วัดศักยภาพจริงของเด็กได้ เป็นต้น

(5) ปรับเครื่องมือวัดและประเมินผล เช่น แบ่งแบบทดสอบทั้งฉบับเป็นส่วนย่อย และให้สอบทีละส่วนแทนการสอบครั้งเดียวทั้งฉบับ เป็นต้น

(6) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนใหม่ให้เหมาะสมกับศักยภาพนักเรียน และ สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

(7) เพิ่มเวลาหรือกำหนดเวลาในการสอบให้เหมาะสมหรือพร้อมที่จะสอบ เช่น ไม่จำกัด เวลาสอบแล้วพักแล้วสอบใหม่ ขยายเวลาในการสอบให้มีเวลามากขึ้น

(8) ปรับสถานที่สอบ เพื่อจัดสิ่งรบกวนภายนอกให้นักเรียนมีสมาธิ หรือจัด อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ตามความต้องการจำเป็นของนักเรียนเป็นรายบุคคล

(9) การนำเสนอรูปแบบข้อสอบ (Presentation) โดยมีบุคคลหรือใช้เทคโนโลยี ในการอ่านข้อสอบให้ฟัง เช่น การใช้เครื่องบันทึกเสียง โปรแกรมอ่านหน้าจอ (Screen Reader) สำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้หรือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น เป็นต้น

(10) วัดและประเมินผลความก้าวหน้าและระบุไว้ในช่องการวัดประเมินผล ของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ใช้เกณฑ์ระดับคะแนนตามระเบียบการวัดและประเมินผล ของสถานศึกษา

9.2.3) นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความบกพร่องขั้นรุนแรงที่ไม่สามารถ ปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชาใด ๆ ได้ ถึงแม้จะปรับวิธีการสอน หรือวิธีการสอบแล้วตามการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นการเรียนรู้ทักษะชีวิต เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข กำหนดแนวปฏิบัติ ดังนี้

- (1) ให้ประเมินผลตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
- (2) ไม่นำคะแนนหรือผลการประเมินของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไปเปรียบเทียบกับนักเรียนทั่วไป
- (3) ประเมินความสามารถในการปฏิบัติตามระดับคุณภาพที่กำหนด
- (4) ประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานได้ใช้วิธียืดหยุ่นและปรับวิธีการให้คะแนน
- (5) การประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยกำหนดสัดส่วนคะแนนที่เหมาะสม

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

- 1) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
- 2) เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
- 3) เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบสะสม เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ แบบบันทึก พฤติกรรม แบบเยี่ยมบ้าน เอกสารระบุดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการทดสอบ ผลการเรียนรู้ ชิ้นงาน แบบบันทึกสุขภาพ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 สรุปและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวม

การสรุปและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวม เป็นขั้นตอนสุดท้ายหลังการจัดการศึกษาเรียนรวม โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกันสรุปและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวม นำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามความต้องการ จำเป็นพิเศษที่เหมาะสมและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการ

- 1) ประชุมผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม
- 2) ประเมินการจัดการศึกษาเรียนรวมตามกรอบโครงสร้างชี้ท
- 3) จัดทำรายงานผลการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง

เอกสารที่ใช้ดำเนินการ

- 1) แนวทางการดำเนินงานตามกรอบโครงสร้างชี้ท
- 2) แบบประเมินตามกรอบโครงสร้างชี้ทที่สถานศึกษาสร้างขึ้น
- 3) เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แบบประเมินความพึงพอใจ รายงานผลการดำเนินโครงการ เป็นต้น

ตอนที่ 4

การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

หลักการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวม

การนิเทศการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ผลดีเพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับทักษะความสามารถ ในการนิเทศ ตลอดจนเทคนิคและวิธีการนิเทศ ที่ศึกษานิเทศก์ คณะกรรมการนิเทศหรือผู้นิเทศนำมาใช้ ในการนิเทศการศึกษา เพื่อให้ครูมีโอกาสดำเนินงาน ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น การนิเทศการศึกษา มิใช่มุ่งที่จะปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูเท่านั้น หากแต่ให้ความสำคัญไปถึง นโยบายการศึกษา จุดประสงค์ของการจัดการศึกษา กระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา การพิจารณา ความเหมาะสมของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อม ตลอดจนปัญหา ด้านต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือติดตามความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ให้สามารถปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวม เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่าง ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งเน้นบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร มีเป้าหมายสำคัญสูงสุดอยู่ที่คุณภาพ นักเรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวทางการนิเทศ กำกับ และติดตาม 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลจากภายในสถานศึกษา

เป็นกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลที่เกิดจากการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา เรียนรวมดำเนินการ เพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนรวมให้บรรลุมาตรฐานและสามารถยกระดับให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ทั้งนี้เป็นการดำเนินงานที่เป็นระบบควบคู่กันไปทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและ คณะนิเทศ โดยมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวมในระดับชั้นเรียนและระดับ สถานศึกษา

2. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เป็นกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลจากศึกษานิเทศก์หรือคณะกรรมการนิเทศที่ได้รับมอบหมาย จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อให้เกิดความร่วมมือหรือ ประสานงานของบุคลากร นำไปสู่การพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมในสถานศึกษา ให้บรรลุตามมาตรฐาน นักเรียนได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีประเด็นการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลระดับชั้นเรียน ดังนี้

2.1 ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เช่น วัสดุ อุปกรณ์ ประจำห้องเรียน การจัดพื้นที่/โต๊ะ/เก้าอี้/บริเวณจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน เป็นต้น

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวิเคราะห์สภาพปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน การวิเคราะห์ สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน และการเตรียมความพร้อมในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) การวัดและ ประเมินผล ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการบันทึกผลหลังการสอน

วัตถุประสงค์การนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวม

1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถและเสริมสร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อการจัดการเรียนรวมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและคุณภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

3. เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม การวัดและประเมินผล สำหรับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในสถานศึกษา

4. เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนารอบด้าน ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล เป็นคนดี มีปัญญา สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
5. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

มีกระบวนการนิเทศเพื่อกำกับ ติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวม มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ/ครูวิชาการ/ครูหัวหน้าสายชั้น ครูผู้สอน ครูการศึกษาพิเศษ ร่วมกันศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ/ครูวิชาการ/ครูหัวหน้าสายชั้น ครูผู้สอน ครูการศึกษาพิเศษ ร่วมกันศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชั้นเรียน
3. กำหนดประเด็นการนิเทศ การจัดการศึกษาเรียนรวมและควรกำหนดกระบวนการนิเทศ ที่ชัดเจน มี 4 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ และขั้นที่ 4 การประเมินและรายงานผลการนิเทศ (ฉวีวรรณ โยคีณ, 2564)
4. สร้างเครื่องมือการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมในระดับชั้นเรียน เช่น แบบนิเทศชั้นเรียน แบบสังเกตการสอนในชั้นเรียน เป็นต้น
5. จัดทำแผนการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมในระดับชั้นเรียน
6. นำเสนอแผนการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมในระดับชั้นเรียนต่อที่ประชุม ข้าราชการครูและบุคลากรของสถานศึกษา
7. มอบหมาย/แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมระดับชั้นเรียน/สถานศึกษา เช่น ผู้อำนวยการสถานศึกษา/รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการ ครูวิชาการ ครูที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษประจำสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ ผู้ทรงคุณวุฒิ (ศึกษานิเทศก์/ศูนย์การศึกษาพิเศษ)
8. ผู้ได้รับมอบหมาย/คณะกรรมการนิเทศวางแผนการปฏิบัติงานกำหนดปฏิทิน กรอบระยะเวลา ในการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมในระดับชั้นเรียน/สถานศึกษา
9. ประสานผู้รับการนิเทศ เพื่อพร้อมรับการนิเทศ ติดตาม
10. ผู้ได้รับมอบหมาย/คณะกรรมการนิเทศดำเนินการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมในระดับชั้นเรียนตามประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนด รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ตามประเด็นที่สำคัญ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน
11. รวบรวมข้อมูลจากการนิเทศ ติดตามทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ
12. จัดทำรายงานและสรุปผลการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมในระดับชั้นเรียน/สถานศึกษา
13. รายงานผลการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมในระดับชั้นเรียน /สถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมภายในสถานศึกษา

ช่วงเวลา	รายการปฏิบัติ	บทบาท	
		ผู้รับการนิเทศ	ผู้นิเทศ
พฤษภาคม	1. ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ/ครูวิชาการ/ครูหัวหน้าสายชั้น/ครูผู้สอน ครูการศึกษาพิเศษร่วมกัน ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล 2. ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ/ครูวิชาการ ครูหัวหน้าสายชั้น ครูผู้สอน ครูการศึกษาพิเศษร่วมกัน ศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชั้นเรียน	1. รายงานผลการดำเนินงานจัดการเรียนรวมของสถานศึกษาตามกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา เช่น - สภาพปัจจุบันของสถานศึกษา - ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาเรียนรวม - การพัฒนาสถานศึกษาและเครื่องมือการจัดการศึกษาเรียนรวม - การรับนักเรียน - การคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นต้น 2. ซักถามประเด็นต่าง ๆ ที่สงสัย	1. รับฟัง และบันทึกข้อสังเกต/ข้อมูลที่เป็นจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา 2. พูดคุย ซักถามเพิ่มเติม พร้อมให้ข้อเสนอแนะ 3. สร้างขวัญและกำลังใจกับผู้ปฏิบัติงาน
มิถุนายน	1. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศกับและติดตามภายในสถานศึกษา 2. กำหนดประเด็นการนิเทศ กับและติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวม	1. ศึกษาประเด็นการนิเทศกำกับ และติดตามการจัดการศึกษาเรียนรวมในระดับชั้นเรียนต่อไปประชุม 2. จัดเตรียมประเด็นการนิเทศ ฯ	1. สร้างเครื่องมือการนิเทศ ฯ 2. วางแผน และจัดทำแผนการนิเทศ ฯ
กรกฎาคม - กุมภาพันธ์	1. ประสานผู้รับการนิเทศ 2. ดำเนินการนิเทศตามแผน	1. เตรียมเอกสาร หลักฐาน ร่องรอยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับการนิเทศ 2. เตรียมการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน - สะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง (สิ่งที่คิดว่าตนเองสามารถทำได้ดีและสิ่งที่คิดว่าต้องปรับปรุง แก้ไข)	1. สังเกตการสอนในชั้นเรียน 2. บันทึกข้อสังเกตข้อมูลที่เป็นจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนารายการเอกสารต่าง ๆ ที่สำคัญ 3. ยกตัวอย่าง วิธีการเครื่องมือ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องพร้อมแนะนำวิธีการวิเคราะห์สังเคราะห์ ข้อมูลการจัดทำสารสนเทศต่าง ๆ

ช่วงเวลา	รายการปฏิบัติ	บทบาท	
		ผู้รับการนิเทศ	ผู้นิเทศ
		3. เตรียมร่องรอยเอกสาร บันทึกหลังสอนใบงาน ใบกิจกรรมของนักเรียน เป็นรายบุคคล	4. พูดคุย ชักถามเพิ่มเติม พร้อมให้ข้อเสนอแนะ 5. ตรวจสอบเอกสาร หลักฐาน ร่องรอยการปฏิบัติงานที่ เกี่ยวข้อง 6. สร้างขวัญและกำลังใจ
สิ้นภาค เรียนที่ 1 และ ภาคเรียน ที่ 2	- จัดทำรายงานการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการศึกษา เรียนรวมในระดับชั้นเรียน/ สถานศึกษา ต่อผู้บริหาร สถานศึกษา	1. รับฟังสรุปผลการนิเทศ 2. ตอบแบบสอบถาม เพื่อแสดงความคิดเห็น ที่มีต่อการนิเทศ	1. สรุป และรายงานผล การนิเทศ ฯ 2. สอบถามความคิดเห็น ที่มีต่อการนิเทศโดยใช้ แบบสอบถาม

ตอนที่ 5

บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม

การจัดการศึกษาเรียนรวมจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ประการหนึ่งที่สำคัญคือ การบริหารจัดการสถานศึกษาเรียนรวมต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเรียนรวมในสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล ในการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นของนักเรียนทุกคนได้นั้น บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) นำนโยบายการจัดการศึกษาเรียนรวมสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 2) สร้างความเข้าใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดให้เข้าใจถึงนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม
- 3) สนับสนุนให้สถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศในระบบสารสนเทศการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ (Special Education Technology : SET) ไปวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในระดับเขตพื้นที่การศึกษา
- 4) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมในสถานศึกษา
 - 4.1) จัดโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวมในเขตพื้นที่การศึกษา
 - 4.2) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
 - 4.3) พิจารณาจัดสรรพี่เลี้ยงนักเรียนพิการให้กับสถานศึกษาเรียนรวม
 - 4.4) สนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานจัดการศึกษาแก่สถานศึกษาเรียนรวม
 - 4.5) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาเรียนรวมดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
 - 4.6) ประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการจัดการศึกษาเรียนรวม
- 5) เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
- 6) ส่งเสริมการวิจัย และสร้างนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาเรียนรวม
- 7) กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเรียนรวม

2. ศึกษานิเทศก์ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) ประสานงาน สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงหน่วยงาน/องค์กรและชุมชน/ครอบครัวและผู้เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถาบันพัฒนาการนักเรียนราชนครินทร์ สถาบันการศึกษา เป็นต้น
- 2) เป็นที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา
- 3) นิเทศ ให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การจัดทำสื่อ ฯลฯ อย่างกัลยาณมิตร
- 4) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม

5) ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนา ด้านสื่อนวัตกรรม ด้านการวิจัย ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม

6) เป็นผู้นำทางวิชาการ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านจัดการศึกษาเรียนรวมมาเผยแพร่แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

7) สร้างขวัญกำลังใจต่อผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาเรียนรวม

บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา

1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) นำนโยบายการจัดการศึกษาเรียนรวมจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

2) สร้างความเข้าใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงนโยบายด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม

3) นำข้อมูลสารสนเทศในระบบสารสนเทศการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ (Special Education Technology : SET) ไปวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในสถานศึกษา

4) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมในสถานศึกษา

4.1) กำหนดให้งานจัดการศึกษาเรียนรวมอยู่ในโครงสร้างการบริหารงาน

4.2) จัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม

4.3) สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับพัฒนาด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม

4.4) จัดสรรงบประมาณและระดมทรัพยากรในการดำเนินงานจัดการศึกษาเรียนรวม

4.5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

4.6) ประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการจัดการศึกษาเรียนรวม

5) เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

6) ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน และสร้างนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาเรียนรวม

7) กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเรียนรวม

2. ครู มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ประเมินนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือทางการศึกษา

2) ประเมินความสามารถพื้นฐานของนักเรียนเพื่อวางแผนการจัดการเรียนการสอนซ่อมเสริม

3) คัดกรองนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงหรือมีแนวโน้มที่จะมีความบกพร่อง หากพบว่ามีแนวโน้มที่จะเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องควรให้การช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาของนักเรียน และส่งต่อไปแพทย์ตรวจวินิจฉัยต่อไป

4) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) ให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 9 ประเภท ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์คนพิการทางการศึกษา

5) จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

6) วัดผลและประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุง ทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและตัดสินผลการเรียน

7) บริหารจัดการชั้นเรียนและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

8) สื่อสาร ประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนาคุณภาพนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

9) จัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน เพื่อการเปลี่ยนผ่าน ส่งต่อและเลื่อนชั้นภายในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา เช่น ประวัติครอบครัว ประวัติส่วนตัว ประวัติการเจ็บไข้ จุดเด่นและจุดอ่อนของนักเรียน ผลการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียน เป็นต้น

3. พี่เลี้ยงนักเรียนพิการ มีบทบาทหน้าที่ร่วมกับครู ดังนี้

- 1) ให้บริการช่วยเหลือ ดูแล จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
- 2) ปฏิบัติหน้าที่ ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตามที่ได้รับมอบหมาย
- 3) บันทึกข้อมูล ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนานักเรียนและรายงานผลการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 4) ให้ความร่วมมือกับครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
- 5) ร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น
- 6) ให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการเรียน การทำการบ้าน การเรียนซ่อมเสริม และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 7) งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

4. ผู้ปกครองนักเรียน

4.1 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) มีเจตคติและความเข้าใจที่ดีต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 2) สังเกตพฤติกรรม การแสดงออกของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้กับสถานศึกษา
- 3) ให้ข้อมูลที่มีความจำเป็นสำหรับสถานศึกษา เพื่อร่วมกันวางแผนให้การช่วยเหลือและพัฒนา
- 4) ให้ความร่วมมือกับครูในกระบวนการคัดกรองทางการศึกษาและส่งต่อแพทย์
- 5) ศึกษา ค้นคว้าหาองค์ความรู้เพื่อนำมาใช้ในการฝึก ส่งเสริม ช่วยเหลือ บำบัด ฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนานักเรียนได้ถูกต้องเหมาะสมตามศักยภาพ
- 6) ร่วมกำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 7) ให้ความร่วมมือกับครูในการขอรับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นที่กำหนดในกฎกระทรวง
- 8) ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเพื่อแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ทะเลาะวิวาท หนีเรียน ไม่ส่งงาน เป็นต้น
- 9) สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 10) ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง

4.2 ผู้ปกครองนักเรียนทั่วไป มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1) มีเจตคติและความเข้าใจที่ดีต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 2) ร่วมวางแผน และกำหนดแนวทางการพัฒนานักเรียนในสถานศึกษา
- 3) ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาเพื่อร่วมแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน
- 4) สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 5) ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง ฯ

บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด/เขตการศึกษา

1. ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาเรียนรวมในสถานศึกษาทุกสังกัด
2. ส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นในทางการศึกษา
3. ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนา ฝึกอบรม ครูและบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
4. ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือในการนิเทศ ติดตาม พัฒนาการจัดการเรียนรวมของสถานศึกษา ทุกสังกัด
5. รายงานความก้าวหน้าการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานการจัดการศึกษาเรียนรวม ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพครูและคุณภาพนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

บทบาทหน้าที่ของทีมสหวิชาชีพ

1. ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ พัฒนาสมรรถภาพตามความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล
2. ให้คำปรึกษา แนะนำวิธีการดูแล พัฒนาสมรรถภาพตามความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล
3. บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนตามความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล

บทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่าย

1. ร่วมกำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ แบบบูรณาการ
2. ร่วมส่งเสริมนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างต่อเนื่อง
3. แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม วิธีปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาเรียนรวม
4. สนับสนุนทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
5. ร่วมปรับปรุง พัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาเรียนรวม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการผ่อนผันให้นักเรียนเข้าเรียน ก่อนหรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2546. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.moe.go.th/moe/nipa/ed_law/p.r.g.edu3.pdf. [4 สิงหาคม 2562].
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.esbuy.net/_files_school/00000961/document/00000961_0_20190309-013227.PDF
- ฉวีวรรณ โยธิน. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ของครูที่สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในชั้นเรียนรวมระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. จังหวัดหนองคาย.
- เบญจา ชลธาร์นนท์. (2546). คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท. โปรแกรมวิชา การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- รดา ธรรมพูนพิสัย. (2556). สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมในสถานศึกษาแกนนำจัดการศึกษาเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 128ก หน้า 11-15 วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2545.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2558). แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบการเรียนรวม (Inclusive Schools). กรุงเทพมหานคร.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2566). แนวทางการจัดการเรียนรวมที่มีคุณภาพ. ในการประชุมสังเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมที่มีคุณภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ วันที่ 4 – 6 กรกฎาคม 2566 ณ โรงแรมบางกอกพาเลส กรุงเทพมหานคร หน้า 15 – 18. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [HTTP://ACADEMIC.OBEC.GO.TH/NEWSDETAIL.PHP?ID=75](http://ACADEMIC.OBEC.GO.TH/NEWSDETAIL.PHP?ID=75)
- สุภาพร ชินชัย. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาสถานศึกษาเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่. ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาคผนวก

แบบวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

แบบวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)
กลุ่มสาระการเรียนรู้.....

ชื่อ – สกุล นักเรียน ระดับชั้น

ประเภทความพิการ ลักษณะความบกพร่อง

สถานศึกษา อำเภอ จังหวัด

ปีการศึกษา.....

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	ความรู้ (K)	คุณลักษณะ (A)	ทักษะกระบวนการ (P)

สาระการเรียนรู้.....

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	ความรู้ (K)	คุณลักษณะ (A)	ทักษะกระบวนการ (P)

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน
(.....)

ตำแหน่ง

แบบวิเคราะห์และออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

แบบวิเคราะห์และออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับคนพิการทางการศึกษา

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

ปีการศึกษา

ชื่อ – สกุล นักเรียน ระดับชั้น

ประเภทความพิการ ลักษณะความบกพร่อง

สถานศึกษา อำเภอ..... จังหวัด.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้

ตัวชี้วัด	คำสำคัญ	พฤติกรรม การเรียนรู้			แนวทาง การประเมิน	เนื้อหา	วิธีการและ เครื่องมือ
		K	A	P			
							วิธีการ เครื่องมือ
							วิธีการ เครื่องมือ

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(.....)

ตำแหน่ง

ตัวอย่าง

แบบวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

ชื่อ – สกุล นักเรียน ระดับชั้น

ประเภทความพิการ ลักษณะความพิการ

สถานศึกษา อำเภอ จังหวัด.....

กลุ่มสาระ การเรียนรู้/ สาระที่	มาตรฐานการ เรียนรู้	ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	รายละเอียดการปรับตัวชี้วัด เพื่อนำไปวางแผนการจัด การศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน

(.....)

ตำแหน่ง

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP)

ชื่อสถานศึกษา.....ระดับชั้น.....สังกัด.....
เริ่มใช้แผนวันที่.....สิ้นสุดแผนวันที่.....

๑. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-ชื่อสกุล..... เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
เลขประจำตัวประชาชน ☐-☐☐☐☐-☐☐☐☐☐-☐☐-☐
การจดทะเบียนคนพิการ ☐ ไม่จด ☐ ยังไม่จด ☐ จดแล้ว
วัน/เดือน/ปีเกิด.....อายุ.....ปี.....เดือน ศาสนา.....
ประเภทความพิการ.....ลักษณะความพิการ.....
ชื่อ-ชื่อสกุลบิดา.....
ชื่อ-ชื่อสกุลมารดา.....
ชื่อ-ชื่อสกุลผู้ปกครอง.....เกี่ยวข้องกับ.....
ที่อยู่ผู้ปกครองที่ติดต่อได้บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....หมู่ที่.....ชื่อหมู่บ้าน.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....
โทรสาร.....e-mail address.....

๒. ข้อมูลด้านการแพทย์ หรือ ด้านสุขภาพ

☐ โรคประจำตัว (ระบุ)
☐ ประวัติการแพ้ยา (ระบุ)
☐ โรคภูมิแพ้ (ระบุ)
☐ ข้อจำกัดอื่นๆ (ระบุ)
☐ ผลการตรวจทางการแพทย์ (ระบุ)

๓. ข้อมูลด้านการศึกษา

☐ ไม่เคยได้รับการศึกษา/บริการทางการศึกษา

☐ เคยได้รับการศึกษา/บริการทางการศึกษา

☐ ศูนย์การศึกษาพิเศษระดับ..... พ.ศ.

☐ โรงเรียนเฉพาะความพิการระดับ..... พ.ศ.

☐ โรงเรียนเรียนร่วมระดับ..... พ.ศ.

☐ การศึกษาด้านอาชีพ.....ระดับ..... พ.ศ.

☐ การศึกษานอกระบบ.....ระดับ..... พ.ศ.

☐ การศึกษาดตามอัธยาศัย.....ระดับ..... พ.ศ.

☐ อื่นๆ.....ระดับ..... พ.ศ.

๔. ข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็น

.....

.....

.....

.....

๗. คณะกรรมการจัดทำแผน

ชื่อ	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
๗.๑	ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน	
๗.๒	บิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง	
	หรือผู้ดูแลคนพิการ	
๗.๓	ครูประจำชั้น หรือครูแนะแนว หรือครูการศึกษาพิเศษ หรือครูที่	
รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมาย		
๗.๔		
๗.๕		

ประชุมวันที่ เดือน พ.ศ.

๘. ความเห็นของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน

การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ฉบับนี้

ข้าพเจ้า ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย

ลงชื่อ.....

(.....)

บิดา / มารดา / ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

ชื่อ-ชื่อสกุล ระดับชั้น

ประเภทความพิการ

ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา ผู้รับผิดชอบ

สาระการเรียนรู้ เรื่อง

เป้าหมายระยะยาว 1 ปี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น)

เกณฑ์และวิธีประเมินผล

แผนที่ วันที่ใช้แผน เวลา นาที

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่

เนื้อหา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน ขั้นนำ

ขั้นสอน

ขั้นสรุป

สื่อ/อุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก/บริการ

.....

.....

การวัดผลและประเมินผล

วิธีการ

.....

.....

เครื่องมือ

.....

.....

เกณฑ์การผ่าน

.....

.....

การเสริมแรง

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง

ความคิดเห็นของผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

1. นายนิเวศ อินสุว	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
2. นางนุชสรา ทองดอนคำ	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
3. นางศรีสุตา พุทธรักษา	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
4. นายกฤษณะ ทองยิ่ง	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
5. นางณัฐพร พ่วงเพื่อง	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3 ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
6. นายวินัย ปานไท้	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3 ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศ
7. น.ส.บุศรินทร์ ใจวังโลก	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
8. นางขวัญชนก บุญเรือง	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
9. นางบุญส่ง ศิริมงคล	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
10. นายธินันท์ อรรถนารณินท์	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
11. นางแพรทอง เดชเทศ	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
12. นางอุมพร ปานไท้	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
13. นางจันทิรา จันผ่อง	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
14. นางนราภรณ์ สโรดม	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
15. น.ส.สุภาพร แสนแทน	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
16. น.ส.ประภาพร ศิริสกุลวัฒนาพร	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
17. น.ส.วารุพร บุญอาจ	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
18. นางประภัสสร ตรีอินทร์	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
19. น.ส.ดาริกา ศรีทุ่งลือ	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
20. นางทิพาพร ศรีสุธรรม	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
21. นางสาวธนภัทร มั่นยุติธรรม	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
22. นางขวัญชนก แสงท้านั่ง	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3

รวบรวมเอกสารและจัดพิมพ์

1. นางสาวรัชชก ยอดยง	ศึกษานิเทศก์ สพป.พิษณุโลก เขต 3
2. นางสาวดาริน อ่อนศรี	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

จัดทำโดย

**กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจนุโลก เขต 3
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ**